

MILLIY MA’NAVIY MEROS VA QADRIYATLARNI O‘RGANISHNING AHAMIYATI

Mamadaliyeva Dano Inayatovna

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy Universiteti
Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitish metodikasi (Ma’naviyat asoslari)
mutaxassisligi 1-kurs magistranti*

Annotatsiya. Mazkur maqolada milliy ma’naviy meros va qadriyatlarning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni, ularni o‘rganishning ahamiyati va yosh avlod ongiga singdirish masalalari tahlil qilinadi. Milliy qadriyatlar inson kamoloti va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlovchi asosiy omillardan biri sifatida ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada milliy merosning turli shakllari, ularning jamiyat hayotidagi roli va ularni asrash hamda rivojlantirish bo‘yicha ilmiy yondashuvlar yoritiladi.

Kalit so‘zlar: milliy meros, qadriyatlar, ma’naviyat, madaniyat, an’analar, yosh avlod tarbiyasi, ta’lim-tarbiya.

Milliy ma’naviy meros va qadriyatlar har bir xalqning madaniy va ijtimoiy hayotining ajralmas qismidir. Ular avlodlardan avlodga o‘tib, millatning o‘ziga xosligini, tarixiy tafakkurini va ma’naviy barkamolligini belgilaydi. Bugungi globallashuv sharoitida milliy o‘ziga xoslikni saqlash va uni kelgusi avlodlarga yetkazish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. O‘zbek xalqi azaldan boy tarixiy-madaniy merosga ega bo‘lib, uning an’anaviy qadriyatlari jamiyatning har bir sohasida o‘z aksini topgan.

Qadriyatlar jamiyatni birlashtiruvchi kuch bo‘lib, inson ma’naviyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular xalqning tarixiy tajribasini o‘zida mujassam etib, kishilar ongida vatanparvarlik, insonparvarlik va mehnatsevarlik kabi fazilatlarni shakllantiradi. Shunday ekan, milliy qadriyatlarni o‘rganish nafaqat tarixiy zarurat, balki bugungi kun talabi hamdir. Mazkur maqolada milliy meros va qadriyatlarni o‘rganishning ahamiyati, ularning yosh avlod tarbiyasidagi roli va zamonaviy jamiyatdagi o‘rni tahlil etiladi.

Milliy ma’naviy meros tushunchasi va uning ahamiyati. Milliy ma’naviy meros – bu xalqning asrlar davomida shakllangan madaniyati, urf-odatlarini, an’analarini, ilmiy va adabiy merosidir. Bu tushuncha o‘z ichiga xalqning tarixiy tajribasini, diniy e’tiqodlarini, san’atini, falsafasini hamda axloqiy tamoyillarini qamrab oladi. Milliy merosni o‘rganish orqali har bir millat o‘zining tarixiy ildizlarini anglaydi, ma’naviy jihatdan boyib boradi va o‘z kelajagini mustahkam poydevorga asoslaydi. Milliy meros xalqning o‘ziga xosligini saqlashda va uni dunyoga tanitishda muhim rol o‘ynaydi.

Shuningdek, milliy ma’naviy meros har bir insonning ongida milliy g‘urur, vatanparvarlik, insoniylik kabi fazilatlarni shakllantiradi. Har bir jamiyatning barqarorligi uning milliy qadriyatlariga sodiqligi bilan chambarchas bog‘liqdir. Agar bir xalq o‘zining tarixiy-madaniy merosini qadrlamasa, uning ijtimoiy va ma’naviy qadriyatlari zaiflashadi.

Shuning uchun ham milliy ma'naviy merosni chuqur o'rganish, yosh avlodga singdirish hamda ularni kelajak avlodga yetkazish har bir millatning muhim vazifasidir.

O'zbek xalqining boy tarixiy-madaniy merosi uzoq asrlarga borib taqaladi. Bu meros o'z ichiga xalq og'zaki ijodi, san'ati, hunarmandchiligi, milliy urf-odatlar va diniy e'tiqodlarini oladi. O'zbek xalqi tarixan turli sivilizatsiyalar ta'sirida rivojlangan bo'lsa-da, o'ziga xos madaniyatini va an'alarini asrab qolgan.

O'zbek xalqining madaniy merosi asosan xalq og'zaki ijodi orqali avloddan-avlodga yetib kelgan. Dostonlar, maqollar va topishmoqlar milliy qadriyatlarni saqlash va yosh avlod ongiga singdirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, xalq hunarmandchiligi ham milliy merosning ajralmas qismidir. Gilam to'qish, zargarlik, kulolchilik kabi hunarmandchilik turlari bugungi kungacha saqlanib kelmoqda.

Bundan tashqari, o'zbek xalqining urf-odatlar va marosimlari uning ijtimoiy hayotida muhim o'rin tutadi. Masalan, Navro'z, Qurbon hayiti, Ramazon hayiti kabi bayramlar milliy qadriyatlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu qadriyatlar xalqni birlashtirish, ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash va yosh avlod ongida milliy g'ururni shakllantirishga xizmat qiladi.

Yosh avlod tarbiyasida milliy qadriyatlarning o'rni va ta'siri Yosh avlod tarbiyasida milliy qadriyatlarning o'rni beqiyosdir. Har bir xalq o'zining ma'naviy merosini saqlab qolish va uni kelgusi avlodlarga yetkazish orqali milliy g'oyalarni mustahkamlaydi. Milliy qadriyatlar yoshlarga vatanparvarlik, odob-axloq, insoniylik kabi fazilatlarni singdiradi va ularning komil inson bo'lib yetishishiga yordam beradi. Oilada, maktabda va umuman jamiyatda milliy qadriyatlarni targ'ib qilish yoshlarda o'z tarixiga, milliy an'alariga hurmat uyg'otadi.

Yosh avlod tarbiyasida milliy qadriyatlarning o'rni haqida gapirganda, oilaning roli alohida ta'kidlanishi lozim. Ota-onalar farzandlariga milliy an'analarni o'rgatish, qadriyatlarni hurmat qilish va ularni hayot tarziga aylantirish orqali milliy ongni shakllantiradi. Shuningdek, maktab va ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlar bo'yicha maxsus darslar, tadbirlar tashkil etilishi ham muhim omildir.

Bugungi globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni yosh avlod ongiga singdirish har qachongidan ham dolzarbdur. G'arb madaniyatining ta'siri ortib borayotgan bir paytda, milliy merosni asrab-avaylash va uni yoshlar orasida targ'ib qilish kelajak avlodning ma'naviy yetukligini ta'minlaydi.

Milliy qadriyatlarni kelajak avlodga yetkazishning zamonaviy usullari. Milliy qadriyatlarni kelajak avlodga yetkazish uchun zamonaviy ta'lim metodlaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalar, onlayn platformalar va innovatsion pedagogik yondashuvlar orqali milliy merosni yosh avlod ongiga singdirish samarali usul hisoblanadi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlarda milliy qadriyatlarni targ'ib qilish, interaktiv darslar va virtual muzeylar tashkil etish orqali milliy merosni ommalashtirish mumkin.

Madaniy-ma'rifiy tadbirlar, teatr va kino orqali milliy qadriyatlarni ifodalash ham muhimdir. Shu bilan birga, milliy san'at va adabiyot namunalarini ommalashtirish, yoshlar

orasida ijodiy to‘garaklar va festivallar tashkil etish milliy merosni kelajak avlodga yetkazishning samarali usullaridan biri hisoblanadi.

Globallashuv jarayonida milliy meros va qadriyatlarni asrab-avaylash muammolari. Bugungi kunda globallashuv jarayoni milliy meros va qadriyatlarning asrab-avaylanishiga jiddiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Texnologik taraqqiyot, madaniy almashinuvning jadallashuvi va globallashuvning kuchayishi natijasida milliy o‘ziga xoslikni saqlash tobora qiyinlashmoqda. Ayniqsa, G‘arb madaniyatining keng tarqalishi natijasida an’anaviy qadriyatlar ahamiyatini yo‘qotish xavfi ostida qolmoqda.

Bunday vaziyatda milliy meros va qadriyatlarni himoya qilish uchun ta’lim va madaniyat sohasi yetakchi rol o‘ynashi kerak. Davlat siyosati, milliy madaniyatni ommalashtirish va yosh avlodga an’anaviy qadriyatlarni singdirish bo‘yicha samarali dasturlar ishlab chiqilishi lozim. Shuningdek, milliy san’at, adabiyot va urf-odatlarini targ‘ib qilishda ommaviy axborot vositalaridan faol foydalanish zarur.

Xulosa. Milliy ma’naviy meros va qadriyatlar jamiyat hayotida muhim o‘rin tutib, uning taraqqiyotini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Ular yosh avlodni barkamol inson qilib tarbiyalashda, ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlashda va milliy o‘ziga xoslikni saqlab qolishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda globallashuv jarayonlari milliy qadriyatlarga tahdid solayotgan bir sharoitda, ularni asrab-avaylash va rivojlantirish masalasi dolzarb bo‘lib qolmoqda. Shuning uchun ham milliy merosni o‘rganish, tadqiq etish va keng targ‘ib qilish kelajak avlodlar uchun beqiyos ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Aslamovna, B. S. (2023). Social Values and Social Norms. *Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities*, 24, 61-65.
2. Berdikulova, S. A., & Gafurova, F. A. (2021). FACTORS THAT RAISE SOCIAL CONSCIOUSNESS IN THE SPIRITUAL DEVELOPMENT OF SOCIETY. *Экономика и социум*, (12-1 (91)), 139-142.
3. Jo‘rayev, X. "Ma'naviyat asoslari." – Toshkent: O‘zbekiston, 2019.
4. Berdikulova S.A., & Jamalova N.U. (2023). CORRELATION OF MANAGEMENT VALUES AND INDIVIDUAL SELF-CONSCIOUSNESS IN SOCIAL PHILOSOPHY. *Экономика и социум*, (1-2 (104)), 23-26.
5. Qosimov, B. "Milliy qadriyatlar va ularning rivojlanish tamoyillari." – Toshkent: Fan, 2021.
6. Бердикулова, С. А. (2022). Демократическое обновление страны: трансформация социальных норм. *Гражданское общество (Фукаролик жамияти)*.
7. Худайназаров, С., & Бердикулова, С. (2023). ЮКСАК ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ТАРАҚҚИЁТ ОМИЛИ. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*, (March 10, 2023; Valencia, Spain), 174-176.